

مقاله‌ی پژوهشی

مقایسه‌ی ابعاد کمال گرایی، سیستم‌های مغزی-رفتاری و تاب آوری در بیماران عروق کرونر و افراد عادی

مینا مجتبایی

استادیار گروه روان‌شناسی بالینی، دانشکده‌ی روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، ایران

*میترا صالح
دانشکده‌ی روان‌شناسی، دانشگاه علوم و تحقیقات هرمزگان، ایران

خلاصه

مقدمه: امروزه در جوامع مختلف با روند صعودی بیماری‌های قلبی-عروقی مواجه هستیم. مطالعه‌ی حاضر با هدف مقایسه‌ی ابعاد کمال گرایی، سیستم‌های مغزی-رفتاری و تاب آوری در بیماران عروق کرونر و افراد عادی می‌باشد.

روش کار: در این پژوهش علی-مقایسه‌ای، داده‌ها از ۱۵۰ نفر بیمار عروق کرونری مراجعه کننده و بستری شده در بیمارستان‌های قلب و عروق شهر تهران در سال ۱۳۹۲ و ۱۵۰ نفر سالم جمع آوری شدند. این افراد با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل مقیاس کمال گرایی چندبعدی فراست، مقیاس سیستم‌های بازداری و فعال‌سازی رفتاری کارور وایت و مقیاس تاب آوری کانر-دیویلسون بودند. جهت تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری تحلیل رگرسیون لجستیک دوچمله‌ای و یو مان-ویتنی و نسخه‌ی ۱۸ نرم‌افزار SPSS استفاده گردید.

یافته‌ها: بر اساس نتایج، ابعاد کمال گرایی متغیرهای تردید نسبت به اعمال، انتظارات والدین و نظم و ترتیب با متغیر ملاک (در دو وضعیت بیمار و سالم) رابطه‌ی مثبت و معنی‌دار داشتند ($P < 0.05$). در سیستم مغزی-رفتاری، بازداری رفتاری و تفريح طلبی فعال‌سازی با متغیر ملاک رابطه‌ی منفی و معنی‌دار و جنگ و گریز با متغیر ملاک، رابطه‌ی مثبت و معنی‌دار داشتند ($P < 0.05$). تاب آوری در دو گروه بیمار کرونری و افراد سالم، تفاوت معنی‌داری نشان نداد ($P = 0.158$).

نتیجه‌گیری: اجزای خاصی از ابعاد کمال گرایی و سیستم‌های مغزی-رفتاری با بیماری عروق کرونر قلب، ارتباط اختصاصی دارد و می‌توانند مولفه‌های مناسبی در تحلیل‌های روان‌شناسی بروز بیماری کرونر قلب باشند.

واژه‌های کلیدی: بیماری عروق کرونر، تاب آوری، سیستم مغزی-رفتاری،

کمال گرایی

*مؤلف مسئول:

دانشکده‌ی روان‌شناسی، دانشگاه علوم و تحقیقات هرمزگان، بندرعباس، ایران

mitrasaleh1349@gmail.com

تاریخ وصول: ۹۳/۱۰/۲۳

تاریخ تایید: ۹۴/۱۲/۰۴

پی‌نوشت:

این مطالعه برگرفته از پایان‌نامه بوده و با تایید دانشگاه علوم و تحقیقات هرمزگان و بدون حمایت مالی نهاد خاصی انجام شده و با منافع نویسنده‌گان رابطه‌ای نداشته است. از جناب آقای دکتر میری رئیس بخش قلب و عروق بیمارستان امام حسین (ع)، جناب آقای دکتر خانی پژشک متخصص قلب و عروق بیمارستان مدرس و کارکنان بخش‌های قلب و عروق بیمارستان‌های امام حسین (ع)، شهید مدرس و شهید رجایی تهران، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود. هم‌چنین از خدمات آقای دکتر مالک میرهاشمی در تحلیل آماری داده‌ها تشکر و قدردانی می‌شود.

مقدمه

افسردگی و رویدادهای خاص زندگی، زمینه‌ساز بیماری‌های قلبی است و از سوی دیگر، بیماری قلبی نیز می‌تواند همین پاسخ‌های رفتاری را به وجود آورد. همچنین تاکید راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی (DSM)^۳ بر عوامل روان‌شناختی، توجه به طبقه گستردگی از محرک‌های روان‌شناختی نظیر صفات شخصیتی و رفتارهای بهداشتی غیر انتطباقی را امکان‌پذیر می‌سازد^(۴). با توجه به ملاک‌های تشخیصی چهارمین ویراست این راهنمایی می‌توان بیماری عروق کرونر را از لحاظ تامامی ابعاد، موردن بحث و بررسی قرار داد زیرا عوامل مختلفی شامل استرس‌های حاد هیجانی، افسردگی، اضطراب، خشم، خصوصت، صفات شخصیتی نظیر الگوی رفتار ریخت A، رفتارهای بهداشتی غیر انتطباقی، ناکارآمد بودن روش‌های مقابله، فقدان حمایت اجتماعی، خستگی مزمن و رویدادهای زندگی می‌توانند موجب تسریع در بروز و تشدید، تاخیر در بهبودی، افزایش میزان از کارافتادگی و ناتوانی و حتی افزایش مرج و میر ناشی از بیماری کرونری قلب می‌شوند. فریدمن و روزنمن^۵ در مورد تاثیر شخصیت در بیماری‌های قلبی تلاش‌های گستردگی را آغاز کردند که در نهایت به کشف آثارت هستند، خون غنی از اکسیژن را به عضلات قلب می‌رسانند. در بیماری عروق کرونر، یک یا چند تا از شریان‌های کرونری تنگ و باریک می‌شوند. فریدمن و روزنمن^۶ در مورد تاثیر شخصیت در بیماری‌های قلبی تلاش‌های گستردگی را آغاز کردند که در نهایت به کشف تیپ شخصیتی A منجر شد. این دو بر این اعتقاد بودند که عامل مهم ابتلاء به بیماری قلبی تیپ شخصیتی A است. این تیپ، ویژگی‌هایی از قبیل رقابت‌جویی، اضطرار وقت، تقلیل برای پیشرفت و مشغله‌ی فکری با هدف شتاب‌زدگی و اضطراب دارد. طبق نظر آن‌ها این گونه رفتار به تدریج منجر به ابتلاء این افراد به بیماری قلبی می‌گردد. همچنین بیماری قلبی با سطوح بالای این واکنش‌ها و خصوصت مزمن، همبستگی دارد^(۷).

یکی از موضوعات و مفاهیم روان‌شناختی که کارکرد فرد در قلمرو اجتماعی، روان‌شناختی و جسمانی یا فیزیولوژیک را دچار اختلال می‌کند، استرس است. استرس معمولاً برای توصیف واکنش‌ها و احساسات منفی که با موقعیت‌های چالش‌برانگیز یا تهدید‌کننده همراه می‌شوند به کار می‌رود. گاهی همان موقعیت‌های تهدید‌کننده را استرس می‌نامند. همین طور تحقیقات نشان داده است که استرس حاد باعث افزایش فعالیت ایمنی و استرس مزمن باعث مهار فعالیت ایمنی بدن می‌شوند. پاسخ ایمنی به استرس هم به نوع و هم به عوامل روان‌شناختی و فیزیولوژیک بستگی دارد. عوامل روانی-اجتماعی که بیشترین توجه را به خود جلب کرده‌اند عبارتند از استرس و رفتارهای هیجانی مانند عصبانیت و خصوصت. شواهدی وجود دارد که یک تیپ شخصیتی روانی خاص، مستعد بیماری قلبی و ابتلاء به فشارخون است اما احتمالاً افرادی از لحاظ ژنتیک مستعد پاسخ‌های قلبی عروقی فراوان‌تری هستند. محرک‌های مضر روان‌شناختی، استرس، اضطراب حاد، تنفس و عصبانیت می‌تواند باعث افزایش ترشح سدیم در کلیه و در نتیجه بدکار کردی قلبی عروقی شوند.

بررسی وضعیت روانی-اجتماعی بیماران مبتلا به بیماری عروق کرونر نشان داده است که رفتارهایی نظیر خشم، احساس دشمنی، اضطراب،

³Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders⁴Perfectionism⁵Hollender⁶Burns⁷Frost¹Psychosomatic²Friedman and Rosenman

وضعیت تعادلی پیشین، مطابقت می کند (۱۶). بنابراین کاتر^۷ تاب آوری را را به عنوان روشی برای اندازه گیری توانایی فرد در مقابله با عوامل تنفس زما و تهدید کننده سلامت روان، تعریف کرده است (۱۷). نظریه های فعلی، تاب آوری را سازه ای چند بعدی مشکل از متغیرهای سرشی مانند مزاج و شخصیت، همراه با مهارت های مخصوص حل مسئله می دانند (۱۸). به باور ماستن^۸ هنگامی که فاجعه بگذرد و نیازهای اولیه انسانی تامین گردد، آن گاه تاب آوری به ظهور می رسد. در توجهی آن، اثرات ناگوار، اصلاح یا تعدیل و یا حتی ناپدید می گرددن (۱۹). البته تاب آوری، تنها پایداری در برابر آسیب ها یا شرایط تهدید کننده نیست و حالت انفعالی در رویارویی با شرایط خطرناک نمی باشد بلکه شرکت فعال و سازنده در محیط پیرامونی خود است. می توان گفت تاب آوری، توانمندی فرد در برقراری تعادل زیستی روانی، در شرایط خطرناک است (۱۷). تغییراتی که به عنوان بخشی از پاسخ استرس در ارگانیسم رخ می دهد، تاثیرات جانبی بسیاری دارند و اگر استرس تداوم یابد یا شدت گیرند می توانند آسیب زا باشند. بنابراین پاسخهای استرس ممکن است پیامدهایی را برای سلامت ایجاد نمایند مثلا برانگیختگی فیزیولوژیکی متداوم یا افزایش متناوب برانگیختگی می تواند موجب فرسودگی سیاهرگ ها و سرخرگ های قلبی شود، به تشکیل لخته کمک کند، مقاومت میزان در برابر میکروب ها سرکوب سازد و سایر عواقب فیزیولوژیک را در پی داشته باشد (۲۰). در پژوهشی که توسط عزیزی و همکاران صورت گرفت نشان داد که میان کمال گرایی خودمدار و جامعه مدار و سیستم فعال ساز رفتاری رابطه معنی دار وجود دارد. همچنین میان زنان و مردان از نظر کمال گرایی خودمدار و سیستم فعال ساز رفتاری تفاوت معنی دار وجود دارد که این معنی داری به ترتیب به نفع زنان و مردان می باشد (۲۱). با توجه به این یافته ها نتیجه گیری می شود، یکی از عواملی که با کمال گرایی رابطه قوی دارد، سیستم های مغزی رفتاری می باشند. همین طور بر اساس یافته های موذن و همکاران نتایج نشان داد که در مردان مبتلا به بیماری کرونری قلب، فعالیت سیستم فعال ساز رفتاری، بیشتر از افراد سالم است و تفاوتی میان دو گروه از لحاظ فعالیت سیستم بازداری رفتاری مشاهده نمی شود (۲۲). تحقیقات چوبدار هم نشان می دهد که از نظر سیستم بازداری رفتاری میان افراد بیمار و سالم تفاوت وجود دارد، با این حال، در سیستم فعال ساز رفتاری میان این دو گروه، هیچ تفاوتی مشاهده نشد (۲۳). در هر ناراحتی و بیماری، هر چند کاملا جنبه ای جسمانی داشته باشد، با توجه مولفه های سلامتی می توان بیان کرد که ارتباط محکمی میان سازه های روان شناختی، اجتماعی و فیزیولوژیکی نهفته است. از سوی

عزت نفس این افراد مشروط به برآوردن این معیارها است (۸). گری و مکناتان^۹ در چهار چوب مطالعات آزمایشگاهی یادگیری حیوانات و آثار داروهای روان گردن، به سیستم های زیست شناختی متفاوت که مبتنی بر تکامل مجزای ساز و کارهای پاداش و تنبیه در مغز مهره داران است، اشاره می کنند (۹). به اعتقاد گری، در مغز پستانداران، کنترل رفتار از طریق سه سیستم مغزی رفتاری متفاوت و در عین حال مرتبط با یکدیگر صورت می گیرد. این سیستم ها به مجموعه های جداگانه ای از رویدادهای تقویت کننده با انواع خاصی از رفتار، پاسخ می دهد و توسط مجموعه ای جداگانه ای از ساختارهای مغزی به هم مرتبط که اطلاعات خاصی را پردازش می کند، عمل می کنند عبارتند از: سیستم بازداری رفتاری (BIS)، سیستم جنگ / گریز / بهت (FFS)^{۱۰} و سیستم فعال سازی رفتاری (BAS)^{۱۱}. هر یک از این سیستم ها در سه سطح توصیف می شوند: سطح رفتاری (تحلیل درون داده ها و برآورد داده های سیستم)، سطح عصب شناختی (کنش وری و ساختار عصبی سیستم) و سطح شناختی (کنش وری پردازش اطلاعات سیستم). می توان بعد چهارمی به نام سطح تجربه ای (همراه با فعالیت سیستم) نیز به این سطح اضافه کرد (۹) اما پژوهش های تجربی ابزار معتبری برای ارزیابی بعد چهارم نداشته اند (۱۰). بر اساس آن چه از مطالعات گری استبانت می شود می توان رابطه مستقیمی بین بیش فعالی BIS و حالات اضطرابی به دست آورد (۹). پژوهش کر^{۱۲} نشان داده است که BIS و BAS در تعامل با هم قرار داشته و سیستم های مجزایی نیستند. فرض بر این است که هر یک از این دو سیستم انگیزشی، به یک طیف عاطفی گسترده مربوطند (۱۱). پژوهش ها ارتباط سیستم بازداری رفتاری را با حساسیت به تنیه، عاطفه هی منفی و ناخوش آیند، نشانه های اضطرابی و افسردگی نشان می دهند (۱۴-۱۲). سیستم فعال ساز رفتاری با زود برانگیختی کلی، برآون گرایی، افزایش عاطفه هی خوش آیند، حساسیت به پاداش و جستجوی تجربه در ارتباط به دست آمده است (۱۲-۱۵). تاب آوری^{۱۳} به فرآیند پویای انبساط مثبت با تجربه های تلخ و ناگوار اطلاق می شود. تاب آوری که به عناوین مقاومت در برابر استرس، رشد پس از ضربه ای نیز نامیده شده است، در امتداد یک پیوستار با درجات متفاوت از مقاومت در آسیب های روان شناختی قرار می گیرد. بر حسب این تعریف، تاب آوری، فراتر از جان سالم به در بردن از استرس ها و ناملایمات زندگی است و با رشد مثبت، انبساط پذیری و رسیدن به سطحی از تعادل پس از به وجود آمدن اختلال در

¹Gray and Macnaughton

²Behavioral Inhibition System

³Fight/Flight System

⁴Behavioral Activation System

⁵Corr

⁶Resilienece

⁷Connor

⁸Masten

ابزار پژوهش
الف- مقیاس کمال گرایی چند بعدی فراست^۱: این مقیاس توسط فراست و همکارانش با ۶ بعد در ۳۵ جمله طراحی گردید که شامل نگرانی زیاد در مورد اشتباهات^۲، معیارهای شخصی^۳، انتظارات والدین^۴، انتقاد والدین^۵، تردید در مورد فعالیت^۶ و سازماندهی^۷ می‌باشد (۲۴). نمره‌ی کمال گرایی کلی از جمع نمره‌ی تمام ۳۵ عبارت آزمون به دست می‌آید. نمره‌ی بالا حاکی از کمال گرایی بالای فرد در حیطه‌ی مورد نظر است. فراست و همکاران میزان ضریب همسانی درونی زیرمقیاس‌های آزمون را بین ۰/۷۳ تا ۰/۹۳، و ضریب همسانی درونی کل آزمون را ۰/۹۰ گزارش کرده‌اند (۸). در ایران، پایابی این پرسشنامه به روش همسانی درونی (ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵) و برای ابعاد نگرانی درباره‌ی اشتباهات، برای کل مقیاس برابر ۰/۸۷ و برای ابعاد نگرانی درباره‌ی اشتباهات، معیارهای فردی، شک و تردید درباره‌ی فعالیت‌ها، انتظارات والدین، انتقادات والدین و سازماندهی به ترتیب برابر ۰/۸۴، ۰/۷۳، ۰/۷۷، ۰/۷۱، ۰/۶۸ و ۰/۶۸ بود.

ب- مقیاس سیستم‌های فعال‌سازی/بازداری رفتاری: شامل ۲۰ آیتم است (بازداری ۷ آیتم و فعال‌سازی ۱۳ آیتم) (۲۵). مقیاس فعال‌سازی سه زیرمقیاس دارد که شامل پاسخ به پاداش (۵ آیتم)، سائق (۴ آیتم) و جستجوی شادی و تفریح (۴ آیتم) می‌باشند. مطابق با نظریه‌ی اصلاح شده‌ی RST و تحلیل عاملی هایم^۸ و همکاران این مقیاس دارای پنج زیرمقیاس می‌باشد که عبارتند از: سیستم بازداری رفتاری-اضطراب، سیستم جنگ/گریز/بهت/ترس، زیرمقیاس پاسخ‌دهی در برابر پاداش سیستم فعال‌سازی رفتاری، زیرمقیاس کشاننده سیستم فعال‌سازی رفتاری و زیرمقیاس تفریح‌طلبی سیستم فعال‌سازی رفتاری (۲۷، ۲۶). هر آیتم در یک مقیاس ۴ درجه‌ای از نوع لیکرت درجه‌بندی شده است. ثبات درونی مقیاس بازداری ۰/۷۴ و ثبات درونی برای مقیاس فعال‌سازی به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۷۶ و ۰/۶۶ گزارش شده است (۲۵). در مطالعه‌ی عطربی فرد ثبات درونی مقیاس بازداری ۰/۴۷ و ثبات درونی زیرمقیاس فعال‌سازی به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۷۸، ۰/۶۰، ۰/۷۸ گزارش شده است (۲۸).

ج- مقیاس تاب آوری کانر-دیویدسون^۹: یک ابزار ۲۵ سوالی است که سازه‌ی تاب آوری را در اندازه‌های پنج درجه‌ای لیکرت از صفر تا

مطالعات نشان داده‌اند که بیماری قلبی، یکی از سه علت اصلی مرگ و میر در کنار سرطان و سکته‌ی مغزی در اکثر کشورهای صنعتی به شمار می‌رود که در این نقش عوامل روان‌شناختی به ویژه تجربه‌ی هیجان‌های منفی عامل مهمی است. در این میان، یکی از عوامل مهم در بروز بیماری‌های قلبی-عروقی، اضطراب و سطح بالای تنفس می‌باشد که در این راستا، کمال گرایی، سیستم‌های فعال‌سازی/بازداری رفتاری و تاب-آوری به عنوان عوامل تولید اضطراب و استرس می‌تواند در بروز بیماری‌های قلبی‌عروقی نقش داشته باشد. هم‌چنین، از آن جا که سیستم قلبی‌عروقی یکی از سیستم‌های حساس بدن است که هر گونه تغییرات محیطی یا شرایط هیجانی و عاطفی فرد، مانند اضطراب، ترس، خشم و ... می‌تواند فوراً به تغییراتی به صورت تغییر در ضربان قلب و فشار خون منجر شود. پژوهش در این زمینه، امری ضروری است زیرا می‌تواند از یک سو به روشن شدن اثرات این عوامل بر بیماری قلبی‌عروقی کمک کرده و از سوی دیگر موجب تشخیص ویژگی‌های شخصیتی نیز گردد که در مسیر پژوهش‌های روان‌شناختی، امری حائز اهمیت است لذا پژوهش حاضر با هدف بررسی کمال گرایی افراد بیمار کرونری و افراد سالم و سیستم مغزی/رفتاری این افراد انجام شد.

روش کار

در این مطالعه‌ی علی-مقایسه‌ای، تمام بیماران قلبی‌عروقی و کارکنان بیمارستان‌های شهید مدرس، امام حسین (ع) و بیمارستان فوق تخصصی قلب و عروق شهید رجایی در شهر تهران در سال ۱۳۹۲ جامعه‌ی پژوهش بودند. بیماران با تشخیص بیماری کرونر قلب و کارکنان بیمارستان که از لحاظ سن و تحصیلات با گروه بیماران، همتا شده بودند مورد بررسی قرار گرفتند. بیماران به تشخیص پزشک قلب و عروق و سرپرستار بخش معرفی می‌شدند. برای برآورد حجم نمونه برای هر گروه، نمونه‌ای به حجم ۱۶۷ نفر تعیین شد و پس از انتخاب هر فرد توضیحاتی در مورد پرسشنامه‌ها و هدف از اجرای آزمون و نحوه‌ی پاسخگویی ارایه گردید. پس از حذف پرسشنامه‌های ناقص، تعداد نمونه‌ی هر گروه (بیمار و سالم) ۱۵۰ نفر گردید. قرار گرفتن در محدوده‌ی سنی ۱۵ تا ۵۵ سال سن و داشتن بیماری کرونر قلب معيار ورود و نداشتن وضعیت مناسب جسمی، نداشتن تمایل به همکاری و داشتن بیماری‌های جسمی دیگر به غیر از کرونری قلب، معیار خروج از مطالعه بودند. اطمینان‌بخشی به آزمودنی‌ها در خصوص محرومانه بودن اطلاعات و اختیاری بودن شرکت در پژوهش، از نکات رعایت شده‌ی اخلاق پژوهشی بود. هم‌چنین برای جلب اعتماد بیشتر از نوشتمنام و نام خانوادگی افراد، خودداری گردید. از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا قبل از پاسخگویی به پرسشنامه‌ها اطلاعات جمعیت‌شناسی خود را به طور کامل جواب بدهنند.

¹The Frost Multidimensional Perfectionism Scale

²Concern Over Mistakes

³Personal Standards

⁴Parental Expectations

⁵Patental Criticism

⁶Doubts about Actions

⁷Organization

⁸Heym

⁹Conner and Davidson Resilience Scale

				سالم	تاب آوری	بیمار	۱۴۳/۴۴	۱۱۶/۱۸
۰/۱۵۸	-۱/۴۱۱	۱۰۱۹۱		سالم			۱۵۷/۷۶	۰/۰۱
**معنی دار در سطح								

بر اساس خی محاسبه شده ($\chi^2/854$) بین سطح کمال گرایی افراد بیمار و سالم، تفاوت معنی داری وجود دارد ($P=0/001$).

در مورد تاب آوری با توجه به مقدار مجدول خی محاسبه شده ($\chi^2/411$) تفاوتی بین دو گروه نشان داده نشد ($P>0/05$).

برای مولفه های کمال گرایی (نگرانی درباره ای اشتباہات، تردید نسبت به اعمال، انتظارات والدین، انتقاد والدین، معیارهای فردی و نظم و ترتیب)، جنسیت، سطح تحصیلات و سن با توجه به مقدار F به دست آمده ($F/865$) می توان نتیجه گرفت داده ها از مفروضه هی همگنی ماتریس واریانس-کوواریانس تخطی کرده است ($P=0/01$).

با توجه به نتایج همگنی ماتریس واریانس-کوواریانس به عنوان مفروضه ای اصلی تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) شرایط اجرای این تحلیل وجود ندارد. بنابراین، برای تحلیل داده ها از روش تحلیل رگرسیون لجستیک دو جمله ای استفاده شد. دلایل استفاده از رگرسیون لجستیک و انتخاب مدل با توجه به این که متغیر وابسته دارای دو سطح بوده به این صورت است: تحلیل اولیه، نشان می دهد که برای ۵۰ درصد موارد، درست پیش بینی شده است. مدل به دست آمده بین ۲۵/۴ درصد و ۳۳/۹ درصد از واریانس متغیر ملاک یعنی وضعیت شرکت کنندگان را پیش بینی می کند.

با توجه به مقدار مجدول خی ($\chi^2/186$) و سطح معنی داری آن ($P=0/626$) که بسیار بزرگتر از $0/05$ است می توان نتیجه گرفت که مدل به دست آمده مناسب داده ها است.

جدول ۲ متغیرهای سیستم های فعال سازی / بازداری رفتاری در پیش بینی بیماری و سلامت شرکت کنندگان را نشان می دهد.

جدول ۲- متغیرهای سیستم های فعال سازی / بازداری رفتاری در پیش-
بینی بیماری و سلامت شرکت کنندگان

متغیرهای پیش بینی	df	آمارهی	خطای	B	معنی داری
بازداری رفتاری	۱	۹/۲۰۷	۰/۰۳۴	-۰/۱۰۲	
جنگ و گریز	۱	۲۱/۶۸۵	۰/۰۶۰	۰/۲۸۰	
پاسخ دهنی در برابر پاداش	۱	۳/۳۲۵	۰/۰۴۳	۰/۰۷۹	
کشاننده سیستم فعال سازی	۱	۰/۰۵۶۴	۰/۰۴۲	-۰/۰۳۱	
تفريح طلبی فعال سازی	۱	۷/۱۳۱	۰/۰۴۱	-۰/۱۰۹	
عدد ثابت	۱	۰/۰۴۰	۰/۷۴۶	۰/۱۵۰	

چهار را می سنجد (۲۹). کمترین نمره هی آزمودنی در این مقیاس، صفر و بیشترین نمره هی وی صد است. نتایج مطالعه هی مقدماتی مربوط به ویژگی های روان سنجی این مقیاس، پایایی و روایی آن را تایید کرده است. همسانی درونی، پایایی باز آزمایی و روایی همگرا و واگرای مقیاس، به حد قابل قبول گزارش شده اند و گرچه نتایج تحلیل عاملی اکتشافی وجود پنج عامل (شاپستگی/استحکام شخصی، اعتماد به غایی شخصی/تحمل عواطف منفی، پذیرش مثبت عواطف/روابط ایمن، مهار و معنویت) را برای مقیاس تاب آوری تایید کرده است (۳۰). پایایی و روایی فرم فارسی مقیاس تاب آوری نیز در مطالعات مقدماتی نمونه های بهنجار و بیمار، مورد بررسی و تایید قرار گرفته است. برای تعیین روایی، ابتدا همبستگی هر گویه با نمره کل مقوله، محاسبه و سپس از روش تحلیل عامل استفاده شد. محاسبه همبستگی هر نمره با نمره کل نشان داد که به جز مورد گویه ۳، ضرایب بین $0/64$ تا $0/41$ بودند. در مرحله بعد، گویه های مقیاس با استفاده از روش مولفه های اصلی مورد تحلیل عاملی قرار گرفتند. مقدار KMO برابر $0/87$ و مجدول خی در آزمون بارتلت برابر $5556/28$ بود که هر دو شاخص، کفايت شواهد برای انجام تحلیل عامل را نشان داد. به منظور تعیین پایایی مقیاس تاب آوری از روش آلفای کرونباخ استفاده شده و ضریب پایایی برابر $0/89$ بود (۳۱). در تحقیق حاضر با استفاده از نسخه ۱۸ نرم افزار SPSS ابتدا داده ها وارد شدند و با توجه به متغیرهای جمع آوری شده به منظور توصیف آن-ها از شاخص های مناسب آمار توصیفی نظر فراوانی و درصد، شاخص های گرایش مرکزی و پراکندگی استفاده شد. علاوه بر این از روش های آماری تحلیل رگرسیون لجستیک دو جمله ای و یومن-ویتنی استفاده شد.

نتایج

در این مطالعه 300 نفر بیمار کرونری و سالم از نظر کمال گرایی، سیستم های مغزی-رفتاری و تاب آوری مورد بررسی قرار گرفتند. از نظر مشخصات جمعیت شناختی، 146 نفر ($48/7\%$) زن و 154 نفر ($51/3\%$) مرد بودند. بیش از یک سوم شرکت کنندگان دارای تحصیلات دبیرستانی ($38/0\%$) و کمتر از یک سوم نیز تحصیلات دانشگاهی ($31/0\%$) داشتند. درصد نیز تحصیلات در حد راهنمایی داشته و $12/3$ درصد هم بی سواد بودند.

نتایج نمرات کمال گرایی و تاب آوری نمونه ها در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱- خلاصه نتایج آزمون یومن-ویتنی کمال گرایی و تاب-

آوری در بیماران کرونری و افراد سالم

کمال گرایی	بیمار	۱۸۴/۸۲	میانگین	یومن-ویتنی	Z	معنی داری
		$6/854^{**}$	$610/2/5$	$1/001$		

نهایت، این که همواره باید این نکته را در نظر داشت که فرد ممکن است رفتاری را مثبت ارزیابی کند ولی اهمیت چندانی به اثرات منفی کمال-گرایی بر دیگران یا سلامت جسمانی و روانی خود ندهد (۳۲). بر اساس مولفه‌های کمال‌گرایی، جنسیت، سطح تحصیلات و سن، می‌توان سلامت افراد را پیش‌بینی کرد. متغیرهای پیش‌بین سن و تحصیلات با متغیر ملاک، رابطه‌ی منفی و معنی‌دار دارند. در عین حال، متغیرهای پیش‌بین تردید نسبت به اعمال، انتظارات والدین و نظم و ترتیب با متغیر ملاک، رابطه‌ی منفی و معنی‌دار دارند. می‌توان چنین گفت که با کاهش مولفه‌های نامبرده، سلامت، افزایش می‌یابد. تمایل به شک و تردید درباره‌ی کیفیت عملکرد خود، تمایل به ادراک والدین به عنوان افرادی که انتظارات افراطی دارند و تمایل به دادن اهمیت افراطی به نظم و ترتیب و سازماندهی از ویژگی‌های کمال‌گرایی هستند. یافته‌های پژوهشی در زمینه‌ی ابعاد سه‌گانه‌ی کمال‌گرایی، همبستگی این سازه‌ها را با ویژگی‌های شخصیتی، رفتاری و مشکلات روان‌شناسخی تایید کرده‌اند (۲۲). کمال‌گرایی خویشن‌مدار با مشخصه‌های مثبت تلاش و رقابت برای پیشرفت، حرمت خود و خودشکوفایی از یک سو و با مشخصه‌های منفی خودشیفتگی، خودسرزنشگری، انتقاد از خود، احساس گناه، افسردگی و روان‌رنجوری از سوی دیگر در ارتباط است (۲۱). بیماران عروق کرونر قلب در موقعیت‌های مختلف زندگی، ویژگی‌های کمال‌گرایی را ظاهر می‌سازند. آن‌ها برای خود و افراد مهم زندگی‌شان هم‌چون همسر، فرزندان و دوستان نزدیک، معیارهای بالا، غیر واقع‌بینانه و نامتناسب در نظر می‌گیرند و هیچ وقت از عملکرد خود و آن‌ها رضایت ندارند (۳۳). ابعاد کمال‌گرایی در بیماران کرونری به دلیل تجربه‌ی مجموعه‌ای از هیجان‌ها و عواطف منفی قبل و بعد ابتلا و بودن در معرض تنش و اضطراب، می‌تواند به بروز و پیشرفت بیماری بیانجامد (۲۲). برای تبیین می‌توان گفت که هر چه سن و تحصیلات، پایین‌تر باشد احتمال بیماری عروق کرونر، کاهش می‌یابد. در مورد سن، هر چه سن بیمار، پایین‌تر باشد سلول‌ها، جوان‌تر و مقاومت و ایمنی بدن، بیشتر است ولی در مورد تحصیلات می‌توان عنوان کرد که تحصیلات پایین‌تر در نگرش و انتظارات فرد، نسبت به خودش و جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کند نقش بهسزایی دارد زیرا بین کمال‌گرایی و پیشرفت تحصیلی نیز رابطه وجود دارد (۳۲).

یافته‌های پژوهش نشان داد که تابآوری در دو گروه بیمار و سالم، تفاوتی ندارد. افراد تاب آور چهار ویژگی اصلی دارند که شامل کفایت اجتماعی، مهارت‌های حل مسئله، خودگردانی، هدف‌مندی و خوش‌بینی به آینده است (۳۴). در پژوهشی که با هدف بررسی تابآوری، آسیب-پذیری و سلامت روانی توسط حدادی و همکاران صورت گرفت نتایج

بر اساس اطلاعات مربوط به نقش هر یک از متغیرهای پیش‌بین در پیش‌بینی متغیر ملاک به طور همزمان (وضعیت شرکت کنندگان) و بر اساس شاخص‌های مختلف به ویژه ضرایب B و آماره‌ی والد و سطح معنی‌داری آن‌ها می‌توان نتیجه گرفت که طبق مدل به دست آمده، متغیرهای پیش‌بین سن و تحصیلات با متغیر ملاک (۱- بیمار، ۲- سالم) هم‌زمان رابطه‌ی منفی و معنی‌دار دارند ($P < 0.05$). در عین حال، متغیرهای پیش‌بین نگرانی درباره‌ی اشتباها، تردید نسبت به اعمال، انتظارات والدین و نظم و ترتیب با متغیر ملاک، هم‌زمان رابطه‌ی منفی و معنی‌دار دارند. به عبارت دیگر، بر اساس متغیرهای پیش‌بین می‌توان سلامت شرکت کنندگان را پیش‌بینی کرد. بر اساس مولفه‌های سیستم سلامت شرکت کنندگان را پیش‌بینی کرد. بر اساس مولفه‌های سیستم فعال‌سازی/ بازداری رفتاری (مولفه‌ی بازداری رفتاری، جنگ و گریز، پاسخ‌دهی در برابر پاداش، کشاننده‌ی سیستم فعال‌سازی و تفریح طلبی فعال‌سازی) می‌توان سلامت افراد را هم‌زمان پیش‌بینی کرد. متغیرهای پیش‌بین بازداری رفتاری و تفریح طلبی فعال‌سازی با متغیر ملاک، رابطه‌ی منفی و معنی‌دار دارند ($P < 0.05$). در عین حال، متغیر پیش‌بین جنگ و گریز با متغیر ملاک، رابطه‌ی مثبت و معنی‌دار دارند. به عبارت دیگر، بر اساس متغیرهای پیش‌بین می‌توان سلامت شرکت کنندگان را پیش‌بینی کرد.

بحث

مطالعه‌ی حاضر، با هدف مقایسه‌ی ابعاد کمال‌گرایی، سیستم‌های فعال‌سازی/ بازداری رفتاری و تابآوری در بیماران عروق کرونر و افراد عادی انجام شد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که کمال‌گرایی و سیستم‌های فعال‌سازی/ بازداری رفتاری در بیماران عروق کرونر با افراد عادی تفاوت دارد ولی تابآوری در این دو گروه، تفاوت ندارد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که بین سطح کمال‌گرایی افراد بیمار و افراد سالم، تفاوت وجود دارد.

در پژوهش موذن و همکاران (۲۲)، نتایج، نشان‌دهنده‌ی سطح بالای کمال‌گرایی منفی در بیماران کرونری قلب است و موید اثر منفی و زیان-بار تفکر و رفتار کمال‌گرایانه بر دستگاه قلبی عروقی است که با پژوهش حاضر، هم‌خوانی دارد. این احتمال وجود دارد که کمال‌گرایی به شکل مثبت و پاداش‌دهنده آغاز شود اما به چند دلیل، مفرط، منفی و مخرب گردد. نخست آن که در طول زمان رفتار کمال‌گرایانه مثبت به نتایج منفی از قبیل خستگی و فقدان تمرکز منتهی شود. دوم آن که اگر رفتار کمال‌گرایانه مثبت نتواند به یک هدف بالاتر مانند عزت نفس دست یابد، ممکن است فرد راهی را انتخاب کند که باعث شود ملاک‌های وی، اثرات منفی به بار آورند. سوم این که شرایط می‌توانند تغییر کنند و در نتیجه دستیابی به معیاری که قبلًا قابل دست‌یابی بود سخت گردد. در

بیماری قلبی عروقی مستعد می‌کند (۲)، بازداری رفتاری در بیماران قلبی-عروقی بیشتر از افراد سالم است و چنین به نظر می‌رسد که بروزنریزی هیجانی در افراد بیمار قلبی کمتر از افراد سالم بوده و بیشتر مربوط به ویژگی‌های فرهنگی می‌باشد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که افزایش مولفه‌ی جنگ و گریز، با سلامت در ارتباط است. این مولفه، زیرمقیاس بازداری رفتاری است و بازداری رفتاری، مسؤول تجربه‌ی احساسات منفی مانند ترس، اضطراب، ناکامی و غمگینی در پاسخ به علایم مرتبط با آن‌ها است. هم‌چنین ابعاد کمال گرایی، گرایش به تجربه‌ی واکنش‌های هیجانی قوی به دنبال وقایع منفی و شکست است که باعث می‌شود افراد کمال-گرا با واکنش بازداری قوی، در معرض خطر طولانی مدت و شدید درماندگی‌های هیجانی، باشند. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به روش نمونه‌گیری در دسترس و عدم استفاده از مانووا به دلیل نرم‌النوبدن داده‌ها اشاره نمود. عدم کنترل وضعیت اجتماعی-اقتصادی، حمایت اجتماعی، باورها و ارزش‌های معنوی از جمله محدودیت‌های پژوهش محسوب می‌گردد.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد که مولفه‌های کمال گرایی در افراد سالم و بیمار کرونبری، تفاوت دارند و با سلامتی در ارتباط هستند. هم‌چنین، سن و تحصیلات می‌تواند پیش‌بینی کننده‌ی بیماری قلبی باشد. تفاوت در نظام مغزی-رفتاری بیماران کرونبری و افراد سالم می‌تواند پیش‌بینی کننده‌ی بیماری قلبی عروقی باشد. تفريح‌طلبی فعال‌سازی و جنگ/گریز/بهت هم در افراد سالم و بیمار کرونبری تفاوت دارد.

علاوه بر این، بازداری رفتاری می‌تواند مولفه‌ی مناسبی در تحلیل روان‌شناختی بروز بیماری‌های قلبی عروقی باشد. تابآوری در بیماران کرونبری با افراد سالم تفاوتی ندارد اما داشتن صفات شخصیتی دیگر مثل کمال گرایی و یا سیستم بازداری رفتاری فعال که با عواطف منفی همراه است می‌تواند با انبیانش شدن عوامل خطر باعث آسیب‌های جسمی و روان‌شناختی شود.

پژوهش نشان داده است که بین نمره‌ی تابآوری و بهزیستی روان‌شناختی، همبستگی مثبت معنی دار و بین نمره‌ی تابآوری و درماندگی روان‌شناختی، افسردگی، اضطراب و مشکلات سلامت عمومی، همبستگی منفی معنی دار وجود دارد (۳۵). می‌توان نتیجه گرفت که تابآوری شاخص‌های آسیب‌پذیری روانی و سلامت روانی را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

بر اساس مولفه‌های سیستم فعال‌سازی/بازداری رفتاری می‌توان سلامت افراد را پیش‌بینی کرد. متغیرهای پیش‌بین بازداری رفتاری و تفريح‌طلبی با متغیر سلامت، رابطه‌ی منفی و معنی دار دارند. در حالی که جنگ و گریز با این متغیر، رابطه‌ی مثبت و معنی دار دارد. بازداری رفتاری، تجربیات اضطراب‌گونه در واکنش به نشانه‌های وابسته به اضطراب را کنترل می‌کند. بنا بر نتایج، با کاهش بازداری رفتاری، سلامت افزایش می‌یابد. به اعتقاد کر¹، سیستم فعال‌سازی به تمامی محرك‌های خوش‌آیند شرطی و غیر شرطی پاسخ داده و هیجان خوش‌آیند امید به لذت پیش‌بینی شده را برمی‌انگیزد (۳۶).

در پژوهشی دیگر که توسط چوبدار و همکاران صورت گرفته است، نتایج پژوهش، نشان‌دهنده‌ی عدم تفاوت بین افراد سالم و بیمار در فعال‌سازی و تفاوت آن‌ها در بازداری رفتاری بوده است (۲۳). سیستم جنگ/گریز/بهت به محرك‌های غیر شرطی و شرطی با بروندادهای جنگ، گریز و بهت پاسخ می‌دهد. پاسخ این سیستم در شرایطی که امکان جنگ یا گریز نباشد، به صورت عدم تحرک (بهت) خواهد بود (۳۶). از آن جا که گری و مکناتان (۹) و کر (۳۷) معتقد هستند که عملکرد سیستم‌های مغزی-رفتاری مخصوصاً در انسان‌ها مستقل از هم‌دیگر نیست و در طرحی که کر از نحوه‌ی عملکرد سیستم‌های مغزی ارایه می‌کند فعالیت سیستم جنگ/گریز/بهت و فعال‌سازی رفتاری، تحت تاثیر جنبه‌های خودکار و کنترل شده‌ی سیستم بازداری رفتاری قرار دارند (۳۷) می‌توان چنین استدلال کرد که با وجود این که پرخاشگری دفاعی و گریز، ویژگی روحیه‌ی افراد تیپ A می‌باشد که آنان را نسبت به

¹Corr

References

1. Wolman BB. [Psychosomatic disorders]. Najarrian B, Dehghani M, Dabbagh B. (translators). 1st ed. Tehran: Roshd; 1988: 355-91. (Persian)
2. Friedman M, Rosenman R. Association of specific overt behavior pattern with blood and cardiovascular findings. J Am Med Assoc 1959; 169: 1286-96.
3. Friedman GD, Fireman BH, Petitti DB, Siegelaub AB, Ury HK, Klatsky AL. Psychological questionnaire score, cigarette smoking, and myocardial infarction: A continuing enigma. Prev Med 1983; 12: 533-40.
4. Egan SJ, Piek JP, Dyck MJ, Rees CS. The role of dichotomous thinking and rigidity in perfectionism. J Behav Res Ther 2007; 45: 1813-22.
5. Egan SJ, Wade TD, Shafran R. Perfectionism as a transdiagnostic process: A clinical review. J Clin Psychol Rev 2011; 31: 203-12.

6. Hollender MH. Perfectionism: A neglected personality trait. *J Clin Psychiatry* 1978; 39: 38.
7. Burns DD. The perfectionist's script for self defeat. *J Psychol Today* 1980; 14: 34-52.
8. Frost RO, Marten PA, Lahart C, Rosenblate R. The dimensions of perfectionism. *Cogn Ther Res* 1990; 14: 444-68.
9. Gray JA, McNaughton N. Neuropsychology of anxiety: An enquiry into the functions of the septo-hippocampal system. 2nd ed. New York: Oxford University; 2000: 314-20.
10. Gray JA. Brain systems that mediate both emotion and cognition. *J Cogn Emot* 1994; 4(7): 269-88.
11. Corr PJ. Gray's reinforcement sensitivity theory: Test of the joint subsystems hypothesis of anxiety and impulsivity. *Pers Individ Diff* 2002; 33(4): 511-32.
12. Gomez A, Gomez R. Personality traits of the behavioral approach and behavioral inhibition systems: Associations with processing emotional stimuli. *Pers Individ Diff* 2005; 32: 1299-316.
13. Carver CS, White TL. Behavioral inhibition, behavioral activation, and affective responses to impending reward and punishment: The BIS/BAS scales. *J Pers Soc Psychol* 1994; 67: 319-33.
14. Heponiemi T, Keltikangas-Jarvinen L, Puttonen S, Ravaja N. BIS/BAS sensitivity and self-rated affects during experimentally induced stress. *Pers Individ Diff* 2003; 34: 943-57.
15. Jorm AF, Christensen H, Henderson AS, Jacomb PA, Korten AE, Rodgers B. Using the BIS/BAS scales to measure behavioral inhibition and behavioral activation: Factor structure and norms in a large community sample. *Pers Individ Diff* 1999; 26: 49-58.
16. Bonanno GA. Loss, trauma, and human resilience. *Am Psychologist* 2004; 59: 20-22.
17. Connor KM, Davidson JR. Development of a new resilience scale; the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depress Anxiety* 2003; 18: 76-82.
18. Campbell-Sills L, Cohan LS, Stein BM. Relationship of resilience to personality, coping and psychiatric symptoms in young adults. *Behav Res Ther* 2006; 44: 585-99.
19. Masten AS. Ordinary magic: Resilience processes in development. *Am Psychol* 2001; 56: 227-38.
20. Cohen LM, McCaughey DE, Collins FL. The health psychology handbook. 1st ed. London: Sage; 2003: 101-24.
21. Azizi K, Babapour J, Asadi S. Related dimensions of perfectionism with brain/behavioral system in university students. *Contemp Psychol* 2011; 5: 124-6.
22. Moazen S, Azad-Fallah P, Safi M. Comparison of brain/behavioral systems activity and dimensions of perfectionism in coronary heart disease and normal subjects. *J Behav Sci* 2009; 3(2): 113-19.
23. Choobdar M. [Relationship of brain systems behavioral and attachment style with coronary heart disease]. Tabriz: Tabriz University; 2007: 24-36. (Persian)
24. Rosser S, Issakidis C, Peters L. Perfectionism and social phobia: Relationship between the constructs and impact on cognitive behavior therapy. *Cogn Ther Res* 2003; 27(2): 143-51.
25. Carver CS, White TL. Behavioral inhibition, behavioral activation and affective responses pending reward and punishment: The BIS/BAS scales. *J Pers Soc Psychol* 1994; 67: 319-33.
26. Heym N, Ferguson E, Lawrence C. An evaluation of the relationship between Gray's revised RST and Eysenck's PEN: Distinguishing BIS and FFFS in Carver and White's BIS/BAS scales. *Pers Individ Diff* 2008; 45: 709-15.
27. Heym N, Lawrence C. The role of Gray's revised RST in the P-Psychopathy continuum: The relationships of psychoticism with a lack of fear and anxiety, and increased impulsivity. *Personality and Individual Differences* 2010; 49: 874-9.
28. Atrifard M, Azadfallah P, Azhei J. The relationship between brain/behavior Are prone to shame and guilt. Tehran: Tehran Modares University; 2004: 21-3. (Persian)
29. Connor KM, Davidson JRT. Development of a new resilience scale; the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depress Anxiety* 2003; 18: 76-82.
30. Basharat MA. [Psychometric properties of the Persian form resiliency scale]. Research Reports. Tehran: Tehran University; 2007. (Persian)
31. Mohamadi MJ. [Resilient factors a many individual high risk for substance abuse]. MA. Dissertation. Tehran: University of Social Welfare and Rehabilitation, 2005: 35-50.
32. Slade PD, Owens GR. A dual process model of perfectionism based on reinforcement theory. *Behav Modif* 1998; 3: 372-90.
33. Hewitt PL, Flett GL. Perfectionism in the self and social context: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *J Pers Soc Psychol* 1991; 60: 456-70.
34. Masten A, Best A, Garmezy K. Resiliency and development: Contribution from the study of children who overcome adversity. *Dev Psychopathol* 1990; 2: 425-44.
35. Hadadi P, Besharat MA, Pourbohlol S. The relationship between resilience, vulnerability and mental health. *J Contemp Psychol* 2011; 5: 264-7.
36. Corr PJ. The reinforcement sensitivity theory of personality. Cambridge: Cambridge University; 2008: 53-87.
37. Corr PJ. Anxiety: Splitting the phenomenological atom. *Pers Individ Diff* 2011; 50: 889-97.